

Mackiewicz, Joanna

Znaczenie kobiet dla rozwoju nauk przyrodniczych : sesja w Instytucie Historii Nauki PAN w Warszawie, 7 kwietnia 2000 r.

Medycyna Nowożytna 7/1, 165-166

2000

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Znaczenie kobiet dla rozwoju nauk przyrodniczych. Sesja w Instytucie Historii Nauki PAN w Warszawie 7 kwietnia 2000 r.

Instytut Historii Nauki PAN przygotował z inicjatywy dr. Iwony Arabas konferencję obrazującą dokonania kobiet w naukach przyrodniczych na przestrzeni epok. Odbyła się ona w dn. 7 kwietnia 2000 r. w Sali Okrągłego Stołu w Pałacu Staszica w Warszawie. Posiedzeniu przewodniczył dyrektor Instytutu Historii Nauki PAN, prof. dr hab. Andrzej Śródka i doc. dr hab. Bolesław Orłowski (IHN PAN).

Wysłuchano referatów: prof. dr hab. Aliny Motyckiej (IFiS PAN), *O roli intuicji w rozwoju nauk przyrodniczych*; prof. dr hab. Andrzeja Śródki, *Kobieta w nauce w perspektywie historycznej*; prof. dr hab. Karoliny Targosz (IHN PAN), *Sawantki w Polsce w XVII wieku*; prof. dr hab. Grażyny Borkowskiej (IBL PAN), *Wiek XIX: lekarki i pacjentki*; dr Joanny Partyki (IBL PAN), *Obraz kobiety leczącej w tekstach staropolskich*; dr Iwony Arabas (IHN PAN), *Panny apteczkowe – rola polskiego dworu szlacheckiego w kształtowaniu świadomości terapeutycznej* i dr Anity Magowskiej (AM w Poznaniu), *Udział kobiet w rozwoju nauki o leku*.

Prelegenci nie wydzieli historii kobiet w całości procesów składających się na rozwój nauki. Rozwijającą się kobiecą aktywność scharakteryzowali w oparciu o źródła rękopiśmienne, *silva rerum*, pamiętniki, literaturę piękną.

Autorka pierwszego referatu opisała mechanizm twórczy, którego efekt końcowy – naukowe, racjonalne dzieło powstaje dzięki rozumowi (zdolnościom i postawie badacza) i intuicji (wyobrażeniom aktywnym i archetypowej fantazji). To reakcja, która jest niezależna od „płci mózgu” uczonego.

Zaprezentowane portrety kobiet „począwszy od znanej w XI wieku wykładowczyni szkoły w Salerno, Trotuli, autorki traktatu z zakresu położnictwa pt. *De passionibus mulierum* i sławnej w XII wieku w Niemczech św. Hildegardy z Bingen, benedyktyнки, autorki dzieł religijno-mistycznych i przyrodniczo-lekarskich, kompozycji muzycznych i wierszy, dobrze ilustrowały tę tezę.

Zauważona została również działalność znanej w XVIII wieku w Stambule „doktorce i okulistki” Salomei z Rusieckich Pilsztynowej. Przeszedłszy do ruchów emancypacyjnych w Europie w XIX wieku, które w stosunku do Stanów Zjednoczonych opóźnione były ok. pięćdziesiąt lat, przypomniano m.in. pierwsze warszawskie lekarki: Annę Tomaszewicz-Doborską i Teresę z Ci-

szkiewiczów-Ciszkiewiczową (ich sukces był tym bardziej wart odnotowania, że w pierwszych latach przyjmowania kobiet na wydziały lekarskie w europejskich uniwersytetach, od 1864 do 1893 roku, w Zurichu, Genewie i Bernie wydano tylko 26 kobiecych dyplomów).

W czasach najnowszych ukoronowaniem wkładu kobiet w rozwój medycyny było przyznanie Nagrody Nobla: Theresie Gerty Cori (1947 r.), Rosalyn Sussman Yalow (1977) i Ricie Lewi-Montalcini (1986).

W referacie prof. Grażyny Borkowskiej, przedstawiającym świat twórczości literackiej kobiet, została przypomniana, ważna dla pokolenia pozytywistów autorka m.in. *Kilku słów o kobietach* i *Marty* – Eliza Orzeszkowa, oraz doktor Teodora z Kosmowskich Krajewska, pamiętnikarka, która praktycznie realizowała idee ruchu feministycznego, lecząc w pierwszych latach XX wieku ubogę muzułmanki w Bośni.

Ocena i interpretacja miejsca kobiet w każdej dziedzinie twórczości byłaby jednak niepełna bez zaznaczenia w nich kontekstu feministycznego. Sens intelektualno-kulturowy kobiecych wspólnot przypomniano na przykładzie założonego przez Paulinę Kuczalską-Reinschmit Związku Równouprawnienia Kobiet Polskich i feministycznego pisma „Ster”.

Konferencja była dysputą interdyscyplinarną, która pokazała, jak kobiety poczyniły od średniowiecza po czasy nam współczesne, twórczym myśleniem wypełniały należącą do nich przestrzeń działania.